

Förordning om Horisont Europa 2028–2034

Utbildningsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 543 final Celexnummer 52025PC0543

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av Horisont Europa, ramprogrammet för forskning och innovation, för perioden 2028–2034 samt om fastställande av dess regler för deltagande och spridning och om upphävande av förordning (EU) 2021/695

COM(2025) 544 final Celexnummer 52025PC0544

Förslag till RÅDETS BESLUT om inrättande av Särskilda programmet för implementering av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation för perioden 2028–2034, om fastställande av regler för deltagande och spridning under detta program samt om upphävande av beslut (EU) 2021/764

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 17 juli 2025 ett förslag om Horisont Europa, EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2028–2034. Programmet utgör det centrala verktyget för genomförandet av EU:s forsknings- och innovationspolitik och ska bidra till att stärka Europas konkurrenskraft, resiliens och hållbarhet. Huvudmålet är att stärka EU:s vetenskapliga och tekniska grund samtidigt som att möta globala samhällsutmaningar. Kommissionen föreslår ett ramprogram med en total budget på motsvarande 175 miljarder euro i löpande priser, indelat i fyra pelare: Excellent vetenskap, konkurrenskraft och samhälle, innovation samt europeiska forskningsområdet (ERA). Förslaget betonar vikten av en fortsatt öppen vetenskap, ökat samarbete, bättre synergier med medlemsländernas satsningar och åtgärder för att främja snabbare hantering och bredare deltagande.

Kommissionen har den 15 augusti presenterat en uppdaterad version av förslaget som förtydligar bestämmelserna om högriskleverantörer.

Regeringen ser generellt positivt på att samla flera EU-program i ett ramverk, samtidigt som en separat forskningsbudget bibehålls för Horisont Europa i ett separat program som fortsatt präglas av excellens. Det är angeläget att EU:s medlemsländer ges vederbörligt inflytande över arbetsprogrammen inom Horisont Europa för att underlätta samverkan mellan europeiska och nationella och regionala forskningssatsningar och att fler svenska aktörer ges goda förutsättningar att delta.

Regeringen välkomnar förslaget om ett fortsatt ambitiöst Horisont Europa med fokus på excellens och innovation genom öppen konkurrens. Dessa faktorer är viktiga för den svenska forskningens internationalisering, individuella forskares karriärmöjligheter samt näringslivets innovationsförmåga och konkurrenskraft.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Sedan 1984 har EU haft forskningsramprogram som löpande utvecklats för att stärka forskning och innovation i Europa och för att bidra till gemensamma samhällsmål. Det nuvarande programmet, Horisont Europa 2021–2027, utvärderades under 2024–2025 vilket lade grunden för det aktuella lagförslaget. Förslaget tar sikte på att ytterligare integrera forskning och innovation inom ramen för EU:s långtidsbudget 2028–2034. Ramprogrammet ska möta utmaningarna i ett förändrat geopolitiskt och tekniskt landskap – klimatförändringar, digitalisering, säkerhetsutmaningar och global konkurrens. Kommissionen pekar med stöd av Letta-, Draghi- och Heitor-rapporterna på att forskning och innovation är avgörande för EU:s framtida tillväxt och konkurrenskraft.

1.2 Förslagets innehåll

Förordningsförslaget slår fast Horisont Europa som EU:s ramprogram för forskning och innovation 2028–2034. Förslag till rådsbeslut syftar till att inrätta

det särskilda programmet och fastställa genomföranderegler, varaktighet och nödvändiga medel.

Ramprogrammet föreslås utgå från ett huvudmål samt sju specifika mål som bland annat tar fasta på att realisera det Europeiska forskningsområdet (ERA) och samordna nationella och regionala prioriteringar för att skapa ett pan-europeiskt forsknings och innovationsekosystem och struktureras i fyra pelare:

- 1 **Excellent vetenskap.** Stärker EU:s vetenskapliga grund genom bland annat Europeiska forskningsrådet (ERC), Marie Skłodowska-Curie-åtgärder (MSCA) och Joint Research Centre (JRC).
- 2 **Konkurrenskraft och samhälle.** Samlar insatser för att stödja EU:s konkurrenskraft samt forskning som bemöter globala samhällsutmaningar genom olika samarbeten. Här ingår även "missions", partnerskap och New European Bauhaus.
- 3 **Innovation.** Stöd till utveckling och uppskalning av banbrytande innovationer, framför allt via Europeiska innovationsrådet (EIC), och främjande av innovativa ekosystem.
- 4 **Europeiska forskningsområdet (ERA).** Stöd till ett samordnat och inkluderande forskningsområde med satsningar på forskningsinfrastruktur och breddat deltagande. Det senare är ett insatser riktade till medlemsländer med svagare FoI-ekosystem.

Förslaget innehåller regler för deltagande, bedömning och utbetalning av medel. Flera finansiella och administrativa processer görs mer användarvänliga, däribland utökad användning av schablonbelopp och snabbare hantering av ansökningar.

Programmet föreslås även skapa synergier med investeringar i andra EU-program samt nationella och regionala program, i synnerhet genom det parallella förslaget om en europeisk konkurrenskraftsfond. Särskild vikt läggs här vid öppenhet, skydd av strategiska intressen, hållbarhet, och att möjliggöra innovationer i olika mognadsfas och längs hela forsknings- och innovationskedjan – från grundforskning till kommersialisering.

Förordningen medger också deltagande av tredjeland via bilaterala avtal, med regler för ekonomiskt bidrag och motprestation.

I förordningens inledning läggs vikt vid att främja jämställdhet och att implementera jämställdhetsintegrering i programmet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Genomförandet av Horisont Europa sker huvudsakligen genom EU-förordningen som är direkt tillämplig i Sverige. Deltagande i ramprogrammet bygger på nationella regler för forskningsstöd, aktörers medfinansiering samt social- och arbetsrätt. Förslaget kan kräva anpassning hos svenska forskningsfinansiärer, lärosäten och andra aktörer för att möta de nya ansöknings-, finansierings- och rapporteringsprocesserna.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Utgifterna för ramprogrammet Horisont Europa för kommande budgetperiod, 2028–2034, föreslås uppgå till 154 882 miljoner euro i 2025 års priser (175 002 miljoner euro i löpande priser). Detta är att jämföra med cirka 87 731 euro i 2025 års priser för budgetperioden 2021–2027. Det är i sammanhanget viktigt att notera att programstrukturen för perioden 2021–2027 inte till fullo överensstämmer med den föreslagna programstrukturen för perioden 2028–2034, vilket påverkar jämförbarheten.

Kommissionens förslag till ramprogrammet Horisont Europa motsvarar cirka 8,3 % procent av den föreslagna totala budgetramen inklusive specialinstrument för 2028–2032. Förslaget skulle motsvara cirka 8 600 miljoner SEK i årlig EU-avgift, baserat på en total prognosticerad genomsnittlig svensk EU-avgift för nästa programperiod om cirka 102 800 miljoner SEK per år (se Fakta-PM 2025/26:FPM3).

Programmets omfattning gör det till världens största civila forsknings- och innovationsprogram. En större andel av EU-budgeten, än under föregående programperiod, föreslås fördelas till detta ändamål. Horisont Europa gör det möjligt för medlemsländerna att dela kostnader för större forsknings- och teknikinfrastrukturer. Utan ramprogrammet skulle svenska myndigheter, regioner, lärosäten och företag behöva täcka betydligt högre kostnader för att få tillgång till denna infrastruktur. Den svenska statsbudgeten påverkas främst genom EU-avgiften, men även indirekt genom det nationella

medfinansieringskrav som fortsatt gäller för deltagande aktörer. Även länder utanför unionen kan delta i Horisont Europa. Det innebär många fler möjligheter för svenska forskare och innovatörer att samarbeta med internationellt ledande partners utan att svenska organisationer drabbas av den administrativa bördan av att hantera internationella samarbetsavtal utan detta hanteras av europeiska kommissionen. Utan Horisont Europa skulle de direkta administrativa kostnaderna för internationellt forsknings- och innovationssamarbete öka markant.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens ståndpunkter avseende övergripande principer för den fleråriga budgetramen och dess storlek, inklusive för enskilda fonder och program, behandlas i Fakta-PM 2025/26:FPM3.

Europa måste bli bättre på att nyttiggöra forskningsresultaten, därför ser regeringen positivt på fortsatta förenklingar, och åtgärder som gör programmet mer tillgängligt och skapar bättre förutsättningar för forskare, företag och samhällets olika aktörer. Det är i detta sammanhang viktigt att prioritera åtgärder som snabbt och effektivt leder till EU:s klimatmål om nettonollutsläpp 2050 och därefter negativa utsläpp.

Regeringen välkomnar förslaget om ett fortsatt ambitiöst Horisont Europa med fokus på excellens och innovation genom öppen konkurrens. Dessa faktorer är viktiga för den svenska forsknings internationalisering, individuella forskares karriärmöjligheter samt näringslivets innovationsförmåga och konkurrenskraft. I denna riktning välkomnar regeringen kommissionens ambition om samordning mellan Horisont Europa och konkurrenskraftsfonden.

Regeringen anser att programmet fortsatt bör främja högsta vetenskapliga kvalitet genom att excellens utgör det centrala urvalskriteriet. Resurser måste fördelas så att grundforskning, tillämpad forskning och innovation främjas. Satsningar på forskningsinfrastrukturer av högsta kvalitet, effektiv administration och inkluderande processer är avgörande för brett deltagande.

Regeringen understryker vikten av att främja vetenskapsdiplomati genom internationella samarbeten som bygger tillit och stärker Europas roll globalt. Horisont Europa ska bidra med lösningar för hela samhället och verka för långsiktig hållbarhet, resiliens och innovation.

Regeringen ser generellt positivt på att samla flera EU-program i ett ramverk, samtidigt som en separat forskningsbudget bibehålls för Horisont Europa i ett separat program. Regeringen anser att överlapp mellan olika EU-program ska undvikas genom ändamålsenlig styrning och att Horisont Europa fortsatt präglas av excellens. Det är angeläget att EU:s medlemsländer ges vederbörligt inflytande över arbetsprogrammen inom Horisont Europa, vilket underlättar effektiv samverkan mellan europeiska och nationella och regionala forskningssatsningar och att fler svenska aktörer ges goda förutsättningar att delta.

Regeringen stödjer den av kommissionen föreslagna principen om att samhällsvetenskaper och humaniora ska integreras i programmet.

Regeringen anser att Horisont Europa är viktigt för att medlemsländerna fortsatt ska kunna finansiera större forsknings- och teknikinfrastrukturer samt forskningsdatabaser gemensamt.

Regeringen ser det som viktigt att få till utvärderingar av effekterna av dessa program.

Regeringen framhåller betydelsen av näringslivets investeringar i forskning och innovation och kommer att verka för att deltagande i Horisont Europa är attraktivt för företag, i synnerhet små företag.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De övriga medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända. Sverige ingår i kretsen friends of excellence som prioriterar excellens högre än särskilda stödsatsningar som breddat deltagande. Traditionellt finns bred uppslutning kring betydelsen av EU:s forskningsramprogram samt frågor som öppenhet och geografisk balans, samtidigt som budskapen om finansieringsnivå och nationell utväxling kan variera.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända. Det nuvarande Horisont Europa har dock fått stort stöd i Europaparlamentet och de rådgivande organen. Behovet av ytterligare förenkling och bredare deltagande har tidigare lyfts fram. Sedan tidigare är det känt att Europaparlamentet och enskilda europaparlamentariker argumenterat för en kraftigt ökad budget för forskning och innovation.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Berörda aktörer har beretts möjlighet att yttra sig över kommissionens förslag. Yttrandena kommer att publiceras på regeringens hemsida.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget har rättslig grund i artiklarna 173(3), 182(1), 183, 188(2) och 322(1) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det beslutas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet (medbeslutande mellan Europaparlamentet och rådet).

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

När det gäller området forskning och teknisk utveckling har unionen och medlemsstaterna delad befogenhet, vilket innebär att unionen agerar där det skapar mervärde att samverka över nationsgränser och där samlade satsningar ger större effekt än enskilda nationella insatser. Att förbättra samarbetet inom unionen och stärka investeringarna medför enligt kommissionen möjligheter att bl.a. hantera gemensamma utmaningar och främja gemensamma prioriteringar, vilket också stärker unionens konkurrenskraft. Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Regeringen delar kommissionens bedömning.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget presenterades första gången för rådsarbetsgruppen för forskning den 24 juli och börjar behandlas där under hösten 2025. Parallell behandling sker i Europaparlamentet.

4.2 Fackuttryck och termer

Ramprogram: Flerårigt EU-program för FoI.

Missions/EU-uppdrag: Storskaliga, samarbetsprojekt inom programmet med ansatsen att erbjuda lösningar på samhällsutmaningar.

Excellens: Högsta vetenskapliga kvalitet som urvalskriterium.

Schablonbelopp ("lump sum"): Fast ersättningsmodell för stöd, även kallad klumpsummefinansiering.

Breddat deltagande (Widening): Särskilda insatser för att länder med svagare FoI-system får stöd att öka sitt forskningsdeltagande.